

I. Lytteprøve

Spørsmål. Svar med hele setninger. Skriv svarene på dette arket.

1. Hvilke to betydninger har ordet *sápmi*?

Sápmi betyr ~~de~~ geografisk områder
de samene bodde i, og handelssentrumet og
antall.

2. Hva er Nordkalotten?

Nordkalotten er den nordligste områder
de samene bodde.

3. Hvilke faktorer kan en samme basere sin identitet på?

De kan basere sin identitet på genetisk
grunner, morsmål, og personlig ønsker,
4. Hvordan fungerte siida-systemet som grunnlag for å organisere det
tradisjonelle samiske samfunnet?

Samene bodde og jaktet i grupper, og flyttet
fra plass til plass for å unngå strid.

5. Hva var årsaken til at samene aldri greide å mobilisere noen særlig motstand
mot koloniseringen av territoriene deres?

Fordi de samene bodde spredt fra hverandre.

6. Nevn to eksempler på hvordan fornuksingspolitikken overfor samene ble
praktisert.

Det ble praktisert med språkpolitikk og
jordbrukspolitikk. Undervisninger var på norsk, og
man kunne ikke eie jord hvis man ikke kunne snakke, lese, eller
7. Hva står det i paragraf 110a i Grunnloven? Skrive norsk.

De samene har rett til de mindehetene av
sin kultur, samfunnsliv, og språk.

8. Hvilken oppgave har Nordisk sameråd?

Nordisk sameråd er en organisjon som arbeider for
samisk interesser. F.eks. samisk radio og T.V., musikk, og
kulturelle institusjoner.

9. Hvilken funksjon hadde noaiden i det gamle samiske samfunnet?

Noaiden var en måte for de samene å være
sammen med gudene sine. Lederen deres kunne
kommunisere med gudene og se hva ville skje i framtiden,
han var også en social arbeider og en historie teller.

10. Hvem var Lars Levi Læstadius?

Lars Levi Læstadius var en prest som tok kristendom til samene.

II: Tekst med oppgaver

Tiåret som teller

(*Aftenposten*, 15.9.2013)

Populærkulturen vil ha oss til å dyrke ungdomstiden til vi er langt oppi trettiårene. Det kan være en tabbe.

- Ah, tjuårene.

Bi-studenten Junaid Khan (26) smaker fornøyd på ordet.

- Jeg kaller det "det gyline tiår". Man tror man kan få til hva som helst, alle drømmer skal gå i oppfyllelse.

Avgjørende

Tjuårene er den perioden i livet som har størst innflytelse på voksenlivet. Vi tar mer enn 80 prosent av våre mest betydningsfulle beslutninger før vi fyller 35, ifølge den amerikanske psykologen, professoren og forfatteren Meg Jay.

I sin bok *The defining decade: Why your twenties matter* uttrykker hun bekymring over at dagens unge roter bort tjuårene i den tro at de har all verdens tid til å finne ut hvem de er, hva de vil med livet sitt og hvordan de skal utnytte de viktige tjuårene.]

Finne seg selv

[Ord som *kidults* og *twixters* oppsto i USA på midten av 2000-tallet for å beskrive en ny og raskt voksende gruppe av unge mennesker i tju- og trettiårene. Mange av dem aner ikke hva de skal gjøre, hvor de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De lurar på om de skal bli fotografer, advokater eller partyarrangører.]

- Denne usikkerheten gjør dem bekymret. De blir forsørget av foreldrene, er uten forpliktelser, gjerne universitetsutdannet, men har i beste fall en lavtlønnet jobb, sier Jay.

- I dag handler "ung voksen"-perioden om sosiale forandringer: Flytte hjemmefra, etablere seg i egen bolig, fullføre utdanning, etablere seg på arbeidsmarkedet og utforske kjærlighetslivet. Økt individualisering gir økte valgmuligheter, men også økt ansvar for eget livsløp, sier NOVA-forskeren Christer Hyggen.

- Jeg mener det er viktig at vi ikke bare fordømmer dem som "umodne voksne", men anerkjenner at de er i en fase som er viktig, sier Hyggen.

Også psykolog Meg Jay mener medier og popkultur må slutte å bruke uttrykk som kidults og twixters fordi det bidrar til banalisering. Hvis man ikke får gjort nok i tjueårene, blir det desto mer som må realiseres i trettiårene.

Store forventninger

- Det er ikke de unges skyld at de i dag har for store forventninger til hva livet skal by på, hevder trendforsker og sosialantropolog Gunn Helen Øye.
- Alle generasjoner har et handlingsmønster som spiller samfunnet de lever i. Denne generasjonen er blitt sånn på grunn av noe.

[Hun kaller dem «fordi-generasjonen»: De unge som kun gjør det som kan skrives på CV-en.] De er vokst opp med støttende foreldre og er blitt sosialisert inn i samfunnsgrupper som dyrker dyktighet. Det blir dermed tydelige ytterpunkter, med de flinke som lykkes i alt på ene siden, og de som faller helt utenfor på den andre.

For sin egen skyld

Junaid Khan (26) sluttet på studiene på BI i Nydalen for noen år siden, men er tilbake på skolebenken etter å ha tenkt seg grundig om.

[Jeg testet arbeidslivet i noen år, men til slutt innså jeg det selv: Utdanning er viktig. Og når du selv innser det, at du gjør det for din egen og ikke for noen andres skyld, da er du blitt voksen, sier Khan.]

- Jeg tror vi sier at du kan kalle meg en ung mann, ikke voksen.

A. Spørsmål til teksten «Tiåret som teller».

1. Hvorfor er forfatteren Meg Jay bekymret for dagens unge?

Hun er bekymret fordi dagens unge roter bort tjeårene i den tro at de har all verdens tid til å finne ut hvem de er og hva de vil med livet sitt.

2. Hva er det som karakteriserer gruppen kidults/twixters?

Kidults og twixters er unge mennesker i tje- og trettiårene som ikke aner hva de skal gjøre, hvor de skal bo, og hvem de skal leve sammen med.

3. Hva mener Gunn Helen Øye når hun kaller unge i dag "fordi-generasjonen"?

Hun mener at unge kan hae gjøte hva de har skrevet på CV-en.

4. Hvorfor bestemte Junaid Khan seg for å gå tilbake til studiene?

For di utdanning er viktig for ham og han var ikke klar for arbeidslivet.

B. Fullfør setningene (så de gir samme mening som i teksten).

1. "Det gyldne tiår" er hva Junaid Khan kaller
fjereårene.
2. Den perioden i livet som har størst innflytelse
på voksenlivet er fjereårene.
3. På midten av 2000-tallet oppsto ord som kidnatts
og twitters.
4. Økte valgmuligheter er påvirket av økt
individualisering
5. Hvis man får gjort nok i tjueårene, blir det ikke desto
mer som nå realiseres i trettiårene.

C. Alternative uttryksformer

1. A. De blir forsørget av foreldrene sine.
B. Det er foreldrene størst blir forsørget av _____
2. A. Noen samfunnsgrupper dyrker dyktighet.
B. I noen samfunnsgrupper er dyktighet dyrket _____
3. A. Denne usikkerheten gjør dem bekymret.
B. De blir bekymret av usikkerheten _____
4. A. «Det er ikke de unges skyld at de har for store forventninger,» hevder Gunn Helen Øye.
B. Gunn Helen Øye hevder at det ikke er de unges skyld
at de har for store forventninger _____
5. A. Junaid Khan er tilbake på skolebenken.
B. Junaid Khan har gått tilbake til universitet. _____

D. Verb.

Sett inn riktig form av verbet.

- å finne Noen dager etter at Whitney Houston ble funnet død,
å spille ble en av sangene hennes spilt på
å spille flere radiostasjoner. Den sangen man spilte på den
tiden, var "The greatest love of all". Innholdet i teksten er enkelt:
å oppleve Den største kjærligheten du vil kunne oppleve, er
kjærligheten til deg selv. Forfatteren Jean M.
å utgi Twenge utga i april 2006 boka *Generation Me*,
å få og filosofien hennes fikk samme navn som
boka i løpet av årene som har gått.
å handle Jean M. Twenge lot boka handle om de som
å føde ble født på 70-, 80- og 90-tallet. Boka dreide
seg om mennesker som aldri tidligere opplevde
å fortelle en krig, og boka forteller at de var unike, at alt de
å gjøre gjorde var viktig og riktig. For noen måneder
å lese siden var det mulig å lese en rørende
å fortelle artikkel i en avis der en ung journalist fortalte
historien om sin døde mor. Fra å være morsom og levende
å forvandle seg forvandlet moren seg
å forsvinne til å bli en dypt deprimerert kvinne, og til slutt forsvant
hun inn i elsk-deg-selv-bøkene. Hun er en av mange. Vi
å realisere seg realiserer oss selv nå for tiden, vi
å forvente forventer hele tiden å få en jobb som
å betale har godt betalt, slik at det er

å kjøpe mulig for oss å kjøpe et stort hus i Ullevål Hageby.
 å by Men hva er lykke, og hva høst livet bryst på til
 å bli syvende og sist? Møtet med virkeligheten har blitt
 å være brutalt for *Generation Me*, for kanskje vi ikke er så
 å mene unike likevel? Hva ville Whitney Houston menne
 å leve om alt dette, hvis hun levde.

E. Setningsbinding

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av ordene som står i parentes. Du kan bytte om på rekkefølgen av setningene, men det logiske innholdet må være det samme.

Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.

De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(fordi) Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene fordi de unge ofte har store forventninger til hvordan livet skal bli.

(så) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, så mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.

(derfor) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, derfor kan mange av dagens tjuvåringar bli skuffet når de kommer i trettiårene.

(for) Mange av dagens tjuvåringar kan bli skuffet når de kommer i trettiårene for de unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(av den grunn) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli av den grunn kan mange av dagens tjuvåringar bli skuffet når de kommer i trettiårene.

F. Sett inn adjektivet og substantivet i riktig form i setningene.

viktig – periode

Til slutt leste vi om noen viktige perioder i verdenshistorien.Tjue- og trettiårene er en av de viktigste periodene i livet.• Hvilken periode synes du er viktigere enn barndommen?Jeg mener at ungdomstiden er den aller viktigste perioden i livet.Hva skal du gjøre i denne viktige perioden ?

G. Lukeøvelse

Fyll inn de åpne lukene med ett ord i hver.

Ventelister for kortreist, økologisk mat

Aftenposten, 14. juli 2014

Det er masse ventelister for å abonnere på kortreist mat i Oslo.

Oslo Kooperativ har 777 medlemmer som kan bestille ferdige grønnsaksposer og flere andre 1000 Oslo-borgere står på venteliste for å bli medlem.

– Vi merker at dette er noe folk vil ha, sier Mads Pålstrud, styremedlem.

- Går rett inn i «tidsånden»

– På oppstarten i fjor vår er ventelistene bare blitt lengre og lengre.

– Moteriktig, sunt, bærekraftig, etisk riktig - kortreist mat er et positivt ladet tema på mange måter. Det går rett inn i «tidsånden». Jeg tror vi ønsker til å se mer og mer av denne typen tilbud av kortreist mat, sier Annechen Bugge, som forsker på nordmenns spisevaner på SIFO. Hun sier at man ser en økende interesse i samfunnet for alle aktiviteter som er knyttet til mat, og særlig knyttet til det lokale og kortreiste.

- Vil ha mat med historie

Det vi ser, er en økende opptatthet av sunnhet og helse. De flere ønsker et råvarebasert kosthold, og forbrukerne legger vekt på å lage mat fra bunnen av.

Folk ønsker mat med en historie. Mange vil gjerne kunne produsere maten i

en grad selv. Man vil tilbake til noe friskt og naturlig, og vi ser at mange forbrukere begynner å kjøpe norsk og kortreist.

- En selvfølge

Hanna Halpren, daglig leder på Restaurantakademien i Stockholm, sier at trenden er global. Hun tror at økologisk og kortreist mat etter hvert vil bli en selvfølge.

– Det vi ser, er at vi mennesker ikke kjenner det helt trygge. Vi vil tilbake til den gamle, enkle verden, men på en moderne måte. Neste uke vil Kooperativet ta opp 500 nye medlemmer. Bare halveres ventelisten. Mange har ventet i nesten ett år, sier Helene Austevoll, styremedlem i Oslo Kooperativ. Man får et helt annet forhold til å kjøpe maten når man vet hvor den kommer fra.

Trenger mer plass

Det finnes flere mer abonnementsordninger for frukt og grønt i Oslo.

Kooperativet skiller seg ut ved at de er drevet på dugnad. Her må medlemmene

gjøre bidra, enten ved å pakke poser eller med å drifte organisasjonen. De kaller seg et «arbeidsfelleskap». Nå ønsker de å starte lokale kooperativer if

omkring i Oslo, og er allerede på utkikk noe nye lokaler på Tøyen. Flere andre byer er interessert i å følge etter.

- Det har virkelig tatt seg opp de siste årene. Det er en direkte link mellom bonden og forbrukeren som jeg tror mange setter pris på, sier Pålstrud.

Do not write
in this space

Den evige jakten på lykken

Jeg tror at de fleste vil leve det gode liv, men ^{noen} det ^{er} svært annerledes mellom mennesker. Det er påvirket av hvor man kommer fra, hva man tror på, og mange andre årsaker. For meg et gode liv er et liv med frihet. Jeg kan gjøre hva jeg vil uten straff mot meg selv eller andre, og ikke bli påvirket av noen.

Jeg har muligheter til å gjøre hva jeg vil, og ^{friheten} friheten av familien min og vennene mine. Jeg lever et godt liv fordi jeg fikk sjansen å flytte til Norge og begynner et nytt liv. Med kjæresten min. Jeg har også studerte hva jeg ville, bodde hvor jeg ville ogarbeidet hvor jeg ville. Jeg har aldri vært tvunget å gjøre noe jeg ikke vil. Jeg tror at de fordelene vi skaffer påvirket oss også. Man kan ikke leve et godt liv uten andre å dele det med.

Et godt liv for meg er en med familien min, vennene mine, en vel betalt jobb, et sted å bo, mat i magen, og sikkerhet.

Der er lettere for lykken å oppna i den vestre verden enn i østen.

Mest av de landene i vesten har demokratiske regjeringer og borgene

Do not write
in this space

Kan bestemme selv hva de vil gjøre med livet sitt. Når man har muligheten å gjøre tingene som vil lede til et godt liv for dem, tror jeg at han eller hun bør gjøre alle de kan for å endre drømmene sine til virkelighet. Lykken kan oppnås hvis man prøver sin egen best med hva de har.²⁵¹

Noen ganger er det ikke så lett å "skaffe" lykke. Hvis man er mer velstående enn en annen, får man bedre sjanser for å gjøre ting som kan skaffe et godt liv. Det er også mulig for folk å være selvpått og bryr seg ikke om andre. Dette er et problem³⁰⁸ fordi det skaffer uenighet og diskriminasjon. Noen kan tro at andre er mindreverdige enn dem. Det er viktig at vi prøver å unngå dette når vi jakter på det gode liv.³⁴¹